

İNGİLTERE’DE DEVRİM Mİ OLUYOR?

Aydınlık Gazetesi, 15 Ağustos 2011

Yıldırım Koç

Geçen hafta İngiltere’de büyük gösteriler oldu. Londra’da 29 yaşında bir siyahın polis tarafından öldürülmesi sonucunda, Londra’nın yanı sıra Bristol, Birmingham ve Liverpool’da da binlerce kişi, binaları ve araçları ateşe verdi, birçok işyerini yağmaladı. Bazı uluslararası ajanslar gelişmeleri “İngiltere yanıyor” başlığıyla verdi.

Hayırdır, İngiltere’de devrim mi oluyor?

Tabii ki hayır. İki nedenle hayır.

Bu eylemler “sınıf hareketi” değil, yoksullar hareketidir. Eylemler kapitalizme veya kapitalist düzen içinde sermayedar sınıfa veya tek tek sermayedarlara karşı değildir. Eylemler, işsizliğin, aşağılanmanın ve yoksulluğun yarattığı kendiliğindenci tepkidir. İşçi sınıfının geniş kesimleri bu hareketin dışındadır; bu harekete karşıdır.

İngiltere’de (ve özellikle Fransa’da) bu tür ayaklanmalar 1850’li yıllara kadar yaygındı. Bunlara “açlık ayaklanmaları,” “ekmek ayaklanmaları,” “gıda ayaklanmaları” denirdi. Bu ayaklanmalara işçiler de katılırdı; ancak ayaklanma bir “yoksullar eylemi” idi, farklı toplumsal sınıflardan yoksulları biraraya getiriyordu.

En önemli yoksullaşma nedeni, tarımsal felakete, savaflara ve ihracata bağlı olarak, buğday fiyatlarının artmasıydı. Ayrıca et ve peynir fiyatlarında büyük artışlar da kitlesel tepkilere yol açıyordu. Fiyatlar artınca yoksullar ayaklanıyor, buğdayını pahalı satan çiftçi ve tüccarların depolarını basıyor, fiyatı artan ürünleri “adil fiyatlar”dan satıyordu. Bazı durumlarda evler, depolar, fabrikalar, değirmenler yakılıyordu; ayaklanmalara karşı direnenlerden ölenler oluyordu. Ayaklanmalardan öldürülenler ve asılanlar da vardı. İngiliz tarihçisi George Rude, 1735-1800 döneminde bu nitelikte 275 olay belirleyebilmiştir. Bu olayların yaklaşık üçte ikisi gıda fiyatlarının artmasına karşı gerçekleştirilen ayaklanmalardır. Bu ayaklanmalarda özellikle kömür madeni işçileri, kömür mavnası işçileri, tenake madeni işçileri ve dokumacılar önemli rol oynadılar. İşçilerin gerçek ücretleri, parasal ücretlerindeki bir azalma nedeniyle değil de toplam harcamaları içinde büyük paya sahip gıda ürünlerinin fiyatlarının artmasıyla düşünce, tepki işverenlere değil, gıda ürünleri fiyatlarının artmasından sorumlu olduğu düşünülen kesimlere yöneliyordu. Gıda fiyatlarının artmasından tüm yoksullar etkilendiğinden, hareket bir “işçi sınıfı hareketi” olarak değil, bir “yoksullar hareketi” olarak geliyordu.¹ İngiltere’de 18. yüzyılın başlarından 19. yüzyılın başlarına kadar ortaya çıkan en önemli “yiyecek ayaklanmaları” 1709-10, 1727-9, 1739-40, 1756-7, 1766-8, 1772-3, 1783-4, 1794-6, 1800-1, 1810-13 ve 1816-18 yıllarında gerçekleşti.² 1816 yılındaki ayaklanmalara “Ekmek veya Kan Ayaklanmaları” adı veriliyordu. Yiyecek ayaklanmalarına katılanlar, bilindiği kadarıyla, kimseyi öldürmediler. Ancak bu ayaklanmalara katılanlardan yaklaşık 30 kişi asıldı veya vurularak öldürüldü.³

18. yüzyıl İngiltere’inde kentsel bölgelerde de kent yoksullarının ayaklanmaları yaşandı. Kent yoksullarının en büyük bölümünü ise işçi sınıfı oluşturuyordu. Bu ayaklanmaların en önemli nedeni, gıda ve özellikle ekmek fiyatlarındaki artıştı. Ancak başka nedenler de vardı. Örneğin, 1736 yılında bazı kentlerde İngiliz işçilerinin işten çıkarılarak çok daha düşük ücretle çalışmayı kabul eden İrlandalı işçilerin işe alınması şiddetli bir ayaklanmaya yol açtı. İki gün süren ayaklanmada İrlandalı işçilerin evleri de basıldı. 10 Mayıs 1768 tarihindeki ayaklanmada açılan ateş sonucu 11 gösterici öldürüldü. Londra’da 1780 yılındaki bir ayaklanmada (“Gordon Riots”) Londra alevler içinde bırakıldı; ayaklanma ancak yedinci gününde bastırılabilirdi ve 285 isyancı öldürüldü. Yapılan yargılama sonucunda da 25 kişi asıldı. 18. yüzyılda İngiltere’de kentlerdeki bu ayaklanmalara katılanların yaklaşık üçte ikisi ücretli işçiydi. Geri kalanlar ise küçük işverenler, esnaf ve zanaatkarlardan oluşuyordu. Bu ayaklanmaların genel özelliği, yoksulların zenginlere karşı başkaldırısı olmasıydı. Ayrıca, İskoçlara, İrlandalılara, Fransızlara, Yahudilere ve Katoliklere karşı da bir düşmanlık söz konusuydu. Ayaklanmalarda mevcut düzene temelden bir karşı çıkış yoktu. Mutlak yoksullaşmada ana unsur fiyat artışları olduğundan, tepkiler işverenlere karşı “grev” biçiminde değil, fiyat artışlarından sorumlu tutulan kesimlere baskı uygulama biçiminde, “sınıf hareketi” olarak değil, “kent yoksulları hareketi” olarak geliyordu. Siyasal süreçlere oy kullanarak müdahale olanağının bulunmadığı bir dönemde, ayaklanma tek çözüm olarak kabul ediliyordu.⁴

İngiltere’de ağırlıklı olarak gıda fiyatlarındaki artışlar nedeniyle yaşanan mutlak yoksullaşmaya karşı ayaklanma biçiminde ortaya çıkan toplumsal tepkiler 1847 yılına kadar devam etti.

Bugün yaşananlar geçmiştekinin daha da örgütsüz biçimleridir. Ayrıca işçi sınıfının geniş kesimleri eylemlerde yoktur.

Devrim olmamasının ikinci nedeni, güçlü bir komünist partisinin yokluğudur.

¹ Rude, G., *The Crowd in History, A Study of Popular Disturbances in France and England, 1730-1848*, John Wiley and Sons Inc., New York, 1964, s. 33-45.

² Archer, J.E., *Social Unrest and Popular Protest in England 1780-1840*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000, s. 28.

³ Archer, J.E., a.g.k., 2000, s.37.

⁴ Rude, G., a.g.k., 1964, s. 49-63.

İngiltere'de 1920 yılında Büyük Britanya Komünist Partisi kurulmuştu. 1983 yılında yapılan genel seçimlerde Komünist Partisi'nin aldığı oy yüzde 0,03 düzeyindeydi. İngiltere'de 1980'li yılların ortalarında küçük Marxist gruplar vardı ve bunların önemli bir bölümü Troçkisti. Sosyalist İşçilerin Partisi (SWP) ve İşçilerin Devrimci Partisi (WRP) ise küçük ve etkisiz yapılanmalardı. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrasında Büyük Britanya Komünist Partisi kendisini feshetti. Üyelerinin büyük bölümü, varlığını ancak kısa bir süre koruyabilen Demokratik Sol Parti'ye geçti. Komünizmi savunmayı sürdürenler ise 1988 yılında kurulmuş olan İngiltere Komünist Partisi'ne katıldı. Bunların dışında bazı küçük komünist çevre ve örgütler de bulunmaktadır.

İngiltere'de yaşananlar, köz bırakmayacak saman alevidir; tepkiler haklıdır, ancak hedefsizdir ve yenilgiye mahkumdur.